

SAKSFRAMLEGG

Saksgang

Utvalg	Møtedato	Utvalgssak
Hovedutvalg teknisk, miljø og naturforvaltning	26.01.2010	10/8

Arkivsaksnr: 2010/93

Klassering:

Saksbehandler: Gunnar Vorum

HØRING - FORSLAG TIL VERNEHJEMMEL I JORDLOVEN

Trykte vedlegg:

- Høring – forslag til vernehjemmel i jordloven, datert 11.09.09
- Rapport Vernehjemmel i jordlova, datert 15.03.09 (tidligere utdelt)

Rådmannens forslag til vedtak:

Steinkjer kommune slutter seg til framlagte forslag til vernehjemmel i jordloven, men med følgende merknader:

- Vernehjemmelen må ikke føre til at arealer utenom verneområdene gis et svekka jordvern
- Det anmodes om at hensynet til kulturlandskap tas inn som utvalgsriterer for vern
- Vernet må ikke bli et hinder for utvikling av jordbruket og jordbruksrelatert virksomhet
- Myndigheten til å gi dispensasjon fra forbudet i § 14, 1. ledd, for tiltak som etter § 9 i jordloven normalt ikke krever dispensasjon for omdisponering (driftsbygninger, våningshus, driftsveier) bør delegeres kommunen.

Behandling i Hovedutvalg teknisk, miljø og naturforvaltning - 26.01.2010:

Enstemmig vedtatt i tråd med rådmannens forslag. (10 medlemmer til stede)

Vedtak Hovedutvalg teknisk, miljø og naturforvaltning - 26.01.2010:

Steinkjer kommune slutter seg til framlagte forslag til vernehjemmel i jordloven, men med følgende merknader:

- Vernehjemmelen må ikke føre til at arealer utenom verneområdene gis et svekka jordvern
- Det anmodes om at hensynet til kulturlandskap tas inn som utvalgsriterer for vern
- Vernet må ikke bli et hinder for utvikling av jordbruket og jordbruksrelatert virksomhet
- Myndigheten til å gi dispensasjon fra forbudet i § 14, 1. ledd, for tiltak som etter § 9 i jordloven normalt ikke krever dispensasjon for omdisponering (driftsbygninger, våningshus, driftsveier) bør delegeres kommunen.

Rett utskrift:



Saksopplysninger:

Bakgrunn:

Dyrka jord er en ikke fornybar ressurs og er nødvendig grunnlag for å produsere mat på egen jord. Norge har lite dyrka jord sammenlignet med andre land, bare 3 % av arealet er dyrka mark. Av dette kan bare 1/3 brukes til matkornproduksjon. Pr innbygger utgjør dyrka marka 2,2 daa, mot 2,7 daa pr verdensborger.

I følge tall fra SSB for 2008 er det nedbygd 7900 da dyrka jord i landet, mens uttrykt mål er 5700 da.

Regjeringen har som mål for jordvernet følgende:

- *halvere den årlige omdisponeringen av de mest verdifulle jordressursene innen 2010*
- *bringe jordvern hensynet inn i kommuneplanleggingen, herunder også regionale planprosesser, hvor det trekkes langsiktige jordverngrensler, og hvor omdisponeringer i form av dispensasjonssaker og reguleringsplaner som ikke er i tråd med overordnet plan må begrenses*
- *arbeide for å redusere avgangen av dyrka mark til samferdselstiltak*

I Steinkjer kommune er nedbygd dyrka mark de seinere år i hovedsak gått til vegutbygging (E6), det vil si det er statlig organ som har vært hovedaktør.

Landbruks- og matdepartementet har gitt Statens landbruksforvaltning (SLF) i oppdrag å utrede en hjemmel for vern av dyrka jord.

SLF foreslår at nye bestemmelser om jordvern tas inn i jordloven, og videre:

- at Kongen i ny § 8b får myndighet til å gi verdifulle jordressurser varig vern som jordvernområder. Dette innebærer at jordbruksdriften i jordvernområdet i hovedsak fortsetter som før
- at adgangen til å omdisponere og fradele dyrka jord på eiendommer i jordvernområder blir innskrenket, jf forslag til ny § 8c. Det er foreslått endrede kriterier for dispensasjon (samt søknadsplikt også for omdisponering av dyrka jord til bl.a. driftsbygninger og gårds- og driftsveger)
- at myndigheten til å gi samtykke til omdisponering og deling i jordvernområdene plasseres hos Fylkesmannen. Statens landbruksforvaltning blir klagemyndighet
- at vernet skal gjelde verdifull dyrka jord. Arealenes kvalitet og egnethet i matproduksjon, særlig for matkorn, vil være et vesentlig kriterium, men også arealer til fôrproduksjon kan være aktuelle
- at arealene bør være av en viss størrelse og mest mulig sammenhengende
- at det settes i gang en prosess for å vurdere aktuelle jordvernområder i alle deler av landet når loven er trådt i kraft
- at verneprosesser deretter kan igangsettes for enkeltstående områder
- at Fylkesmannen fremmer forslag overfor SLF som deretter vurderer og avgjør hvilke konkrete områder som skal utredes for vern
- at det legges til rette for gode medvirkningsprosesser slik at grunneiere, planmyndigheter og andre får anledning til å uttale seg
- at de strengere bestemmelsene skal gjelde fra det tidspunkt SLF har fattet vedtak om oppstart av verneprosess

Endringsforslag

Lov om jord (jordlova) m.m.

Kap. IV skal lyde:

Kap. IV Vern av dyrka jord, bruk av dyrka og dyrkbar jord

Ny § 8b skal lyde:

§ 8b. Vern av dyrka jord for jordbruksproduksjon

Kongen kan fatte vedtak om vern av dyrka jord for jordbruksproduksjon. Slikt område nemnast jordvernområde.

Om nasjonale omsyn taler for det, kan Kongen oppheve heile eller deler av vernet.

Departementet kan gi nærare føresegner om jordvern, saksførebuing og utgreiing.

Ny § 8c skal lyde:

§ 8c. Omdisponering og frådeling av dyrka jord i jordvernområde

I område som er verna etter § 8b og i område der det er vedteke utgreiing om vern etter § 8b må dyrka jord ikkje brukast til anna føremål enn jordbruksproduksjon. Oppføringer av bygning som er knytta til drifta av eigedommen, bygging av driftsveggar og gardsveggar vert ikkje rekna som jordbruksproduksjon i desse områda. Departementet kan i særlege høve gi samtykke til omdisponering.

I område som er verna etter § 8b og i område der det er vedteke utgreiing om vern etter § 8b kan dyrka jord ikkje delast frå driftseininga uten samtykke frå departementet.

Departementet kan gi slikt samtykke om nasjonale omsyn eller omsyn til jordrasjonalisering taler for deling. Fjerde og femte ledd i § 12 gjeld tilsvarende.

Samtykke etter paragrafen her kan givast på slike vilkår som er nødvendige av omsyn til dei føremåla som lova skal fremja.

Samtykke til omdisponering fell bort dersom arbeid for å nytta jorda til det aktuelle føremålet ikkje er sett i gang innan tre år etter at samtykke er gitt. Samtykke til deling fell bort dersom det ikkje er rekvirert deling innan tre år etter at samtykke er gitt

Forslag til nytt kap. VI i jordloven har slik ordlyd:

"§ 13. Vedtak om oppretting av jordvernområde

Kongen kan vedta at område med verdfull dyrka jord skal vernast som jordvernområde.

Ved avgjerda om vern skal det mellom anna leggjast vekt på kva grad areala er eigna til mat eller forproduksjon, om areala har eller kan få noko å seie for nasjonal eller regional mat- eller forproduksjon, om areala er av en viss storleik og ligg samla, og om areala ligg i eit område der det er eller kan ventast å veita utbyggingspress.

Omsynet til vern av dyrka jord skal vegast mot andre viktig samfunnsinteresser.

Vedtak om vern far ikkje verknad for

- a) tiltak der det allereie er gitt samtykke til omdisponering etter § 9
- b) tiltak som krev løyve frå det offentlege etter anna lovverk, og slikt løyve er gitt, eller
- c) tiltak som ikkje krev samtykke etter § 9, som omdisponering av dyrka jord til driftsbygning og våningshus, dersom tiltaket fysisk er sett i gong når vernevedtak blir gjort

§ 14. Bruk av dyrka jord i jordvernområde

I jordvernområde må dyrka jord ikkje brukast til anna formål enn jordbruksproduksjon.

Forbodet gjeld i alle tilfelle kor jorda ikkje vert nytta som vekstmedium for planteproduksjon eller hagebruk.

Departementet kan gi fritaking fra forbodet i første ledd dersom tiltaket ikkje strir mot føremålet til vernevedtaket og har lite å seie for verneverdiane i jordvernområdet, eller dersom omsynet til tryggleik eller samfunnsinteresser av særleg stor vekt taler for det.

§ 9 tredje til femte ledd og § 12 tredje til sjettemte ledd gjeld tilsvarende.

§ 15. Handsaming av saker om jordvern

Når arbeidet med vern etter § 13 tek til, skal Kongen kunngjere eit påtenkt verneforslag i minst ei avis som er alminneleg lesen på staden. Kunngjeringa skal gjere freie for dei

viktigaste følgjene av forslaget, jf. § 14. Grunneigarar og rettshavarar i det påtenkte jordvernområdet skal så langt råd er få skriftlig melding om forslaget, og få ein rimeleg frist til å gi merknader før forslaget vert utforma.

Vedtak om vern av dyrka jord for jordbruksproduksjon vert fastsett som forskrift, jf forvaltningsloven kapittel VII. Overfor grunneigarar og rettshavarar som verneforskrifta får følgjer for, gjeld også reglane om enkeltvedtak i forvaltningsloven. Kongen kan i forskrift gi føresegner som utfyller sakshandsamingsreglane i paragrafen her og forvaltningsloven".

Når det gjelder den nærmere begrunnelse for lovforslaget vises til vedlagte høringsnotat SLF legger til grunn at vedtak om jordvern er en rådighetsregulering som i utgangspunktet må tåles erstatningsfritt.

Det blir videre understreket i utredningen at forslaget ikke endrer betydningen av å opprettholde et sterkt jordvern også i områder som ligger utenfor jordvernområdene.

Andre spørsmål

I tillegg vil departementet utdype enkelte punkter som en også ber om syn på:

Hva slags areal skal kunne vernes

Det er ikke aktuelt å verne all dyrka jord. Departementet foreslår at jordvernhjemmelen skal gjelde verdifull dyrka jord og det skal legges vekt på 1) arealenes kvalitet til mat- eller forproduksjon, 2) om arealene har eller kan få nasjonal eller regional betydning for matproduksjon, 3) om arealene er av en viss størrelse og om de er sammenhengende samt 4) om de ligger i et område der det er eller kan ventes å bli utbyggingspress. Forslaget går fram av departementets lovutkast § 13 annet ledd.

Avveining mot andre samfunnsinteresser

Oppretting av jordvernområde vil etter omstendighetene kunne medføre enkelte uheldige konsekvenser for annen samfunnsutvikling. Dette er momenter vernemyndighetene bør ta i betraktning når et område vurderes for vern.

Forholdet til allerede gitt tillatelser og vedtatt arealplaner mv.

Vedtak om vern av dyrka jord tar sikte på å opprettholde eller trygge jordbruksproduksjon, og vil dermed i utgangspunktet ikke få betydning for igangværende bruk. Vedtaket om vern vil imidlertid kunne få betydning for grunneiere som har planlagt annen framtidig utnytting enn jordbruksproduksjon, men hvor ny bruk ikke har startet. Departementet mener det vil være behov for en bestemmelse som regulerer disse situasjonene.

Virkingen av vernevedtaket - dispensasjon

Virkingen av vernevedtaket blir at den vernede jorda ikke kan "brukast til anna føremål enn jordbruksproduksjon". Forbudet omfatter blant annet bygging av landbruksveieer og oppføring av bygninger knyttet til driften av eiendommen. Det kreves særskilt hjemmel for å dispensere fra vernevedtaket.

Prosess

Det foreslås brede og grundige medvirkningsprosesser hvor alle berørte interesser skal involveres og gis anledning til å uttale seg.

Departementet vil komme tilbake til utfyllende retningslinjer for saksbehandlingen.

Tiltak ved igangsatt saksbehandling mg en for endelig vernevedtak er fattet

Departementet vil ha uttalelser fra høringsinstansene om midlertidig vern fram til vernevedtaket er fattet.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Prosess med vern av dyrka jord skal starte opp gradvis ut fra eksisterende ressurser og

kapasitet hos kommunene, fylkesmannen og SLF, og departementet legger i utgangspunktet til grunn at forslagene ikke vil føre til økt ressursbruk

Saksvurderinger:

Reduksjon av nedbygging av dyrka jord vurderes som meget viktig og Rådmannen slutter seg til forslag om vernehjemmel i jordloven. Forslaget må ikke føre til at dyrka mark utenfor verneområdene får et svekka vern. Det bemerkes at hensynet til kulturlandskapet ikke er nevnt som grunn for vern. Det anmodes om at kulturlandskapshensyn innarbeids som utvalgsriterer. Vernet må ikke bli til hinder for utvikling av volumproduksjonen i jordbruket til oppbygging av tilleggsnæringer. Myndigheten til å gi dispensasjon fra forbudet i § 14, 1. ledd, for tiltak som etter § 9 i jordloven normalt ikke krever dispensasjon for omdisponering (driftsbygninger, våningshus, driftsveier), bør vurderes å delegere kommunen. Oppretting av verneområder må avveies grundig mot andre samfunnsinteresser. Det er derfor viktig at det legges opp til grundig medvirkning for alle berørte interesser